

KINNITATUD
Keskkonnaameti
[Registreerimise kuupäev]
korraldusega nr [RegNr]

TILLNIIDU LOODUSALA KAITSEKORRALDUSKAVA

KESKKONNAAMET

ŠVEITSI-EESTI
koostööprogramm

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Kaasrahastanud Šveitsi riik majanduslike ja sotsiaalsete erinevuste vähendamiseks Euroopa Liidus.

Keskkonnaamet 2026

Sisukord

1.	ALA ISELOOMUSTUS	5
1.1	Uuritus	6
1.1.1	Läbiviidud inventuurid ja uuringud	6
1.1.2	Riiklik seire.....	6
2.	VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	7
2.1	Elupaigatüübid	7
2.2	Liigid.....	9
3.	MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED.....	10
4.	KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED.....	10
4.1	Metsakoosluste veerežiimi taastamine.....	11
5.	TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	12
6.	KÜLASTUSKORRALDUS.....	13
	KASUTATUD ANDMEALLIKAD	14
	LISAD	15

Eessõna

Kaitsekorralduskava on koostatud vastavalt [määrusele](#) „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine”.

Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitstava ala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele. Kaitsekorralduskava on koostatud tähtajatult. Kava vaadatakse üle ja vajadusel uuendatakse vähemalt iga 12 aasta tagant (vaadatakse üle eesmärgid ja tegevused), kuid põhjendatud juhtudel uuendatakse kava ka varem (väärtuste kaitse tagamise eesmärgil lähtuvalt tulemuslikkuse hindamise või uue inventuuri andmetest).

Keskkonnaameti 23.09.2023 korraldusega nr 1-3/23/560 kinnitatud Tillniidu loodusala (Tillniidu looduskaitseala) kaitsekorralduskava tunnistatakse kehtetuks.

Kava sisaldab ala üldiseloomustust, alal leiduvate loodusväärtuste kaitse-eesmärke, mõjutegureid, vajalikke kaitsemeetmeid ja kaitsekorralduslikke tegevusi, tulemuslikkuse hindamist, ala ja selle väärtuste tutvustamist. Kuna ala on jäetud looduslikule arengule, siis külastuskorraldust ei planeerita.

Kava koostamist koordineeris Kristi Pai. Kava avalikustamine toimus xxx (täiendatakse pärast avalikustamist).

Kava juures on tegevuste ja kaitse-eesmärkide kaardikihid, mis on tab formaadis.

Kaitsekorralduskava on valminud Šveitsi-Eesti koostööprogrammi (2022–2029) elurikkuse programmi raames, mille eesmärk on tõhustada looduskaitse valdkonda. Programmi rahastavad Šveits ja Eesti riik. Šveitsi Konföderatsioon ega programmi elluviimisega seotud asutused ei vastuta kaitsekorralduskavas esitatud informatsiooni õigsuse ja sisu kasutamise eest.

Kasutatud lühendid, mõisted ja selgitused

EELIS – Eesti Looduse Infosüsteem

Elupaigatüüp – elupaik, mis vastan loodusdirektiivi I lisas nimetatud tüübile.

FRV (*favourable reference value*) – soodne võrdlusväärtus. Nii levila kui ka pindala soodsa või ebasoodsa seisundi kindlakstegemiseks on vaja kehtestada neile parameetritele künnisväärtused. Neid künnisväärtusi nimetatakse soodsateks võrdlusväärtusteks

Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine – kaitsekorralduse tõhususe analüüsimine vastavalt kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamise metoodikale, mille eesmärk on hinnata, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja väärtuste seisundi paranemise

Kaitseväärtus – kaitse-eeskirjas nimetatud kaitstav loodusväärtus (kaitse-eesmärk)

KE – kaitse-eeskiri

KeA – Keskkonnaamet

KKK – kaitsekorralduskava

LKA – looduskaitseala

LKS – looduskaitseeadus

LoA – loodusala (loodusdirektiivi I ja II lisas nimetatud elupaigatüüpide või liikide kaitseks asutatud ala)

LoD – loodusdirektiiv (käsitleb ohustatud elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsepõhimõtteid)

MaRu – Maa- ja Ruumiamet

Mõjutegur (*impact*) – ohutegur + survetegur

Ohutegur (*threat*) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutada võiv tegur (mõju veel ei ole, aga võib tekkida)

RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus

SDF (*standard data form*) – Natura standardandmebaas ehk standardne andmevorm

Seisundi parandamine – arvestatava looduskaitse seisundiga (C) elupaikade seisundi parandamine (kraavide sulgemine, looduslikule arengule jätmine jms)

SKV – sihtkaitsevöönd

Survetegur (*pressure*) – kaitseväärtuse soodsa seisundi säilimist või saavutamist mõjutav positiivne või negatiivne tegur (näiteks intensiivne maakasutus, reostuskoormus, häiringud, karjatamine jms)

Säilitamine – olemasolevate väärtuste säilitamine (seisund ei muutu halvemaks, säilitamine ei tähenda seda, et seisund peab jääma samaks; looduslik areng)

Taastamine – tegevused, mis on seotud olemasolevate, kuid halvenenud struktuuriga elupaigatüüpide taastamisega (näiteks pärandniidud, sood)

Tulemuslikkuse hindamine – kavaga ettenähtud tegevuste täitmise kontroll

1. ALA ISELOOMUSTUS

Tabel 1. Ala iseloomustus

Ala nimi	Tillniidu loodusala (EE0020326), pindala 343,7 ha
Alal asuv kaitstav ala	Tillniidu looduskaitseala (KLO1000738), pindala 403,7 ha
Asukoht ja piirid	Maa- ja Ruumiameti kaardirakendus
Kaitsekord	Vabariigi Valitsuse määrus „ Tillniidu looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri ”
Kaitseväärtuste paiknemine/maaomand/kõlvikuline jaotus¹	Keskkonnaportaal

Tillniidu loodusala peamiseks väärtuseks on metsaelupaigatüübid (9010* ja 9080*), mille soodne seisund tagatakse läbi loodusliku arengu. Tegevustest kavandatakse alal läbi viia loodusliku veerežiimi taastamist, millega parandatakse eelkõige looduslal paiknevate soostuvate ja soolehtmetsade (9080*) seisundit.

¹ Ava töölaud portaalis, vali vaade – Kaitstavad alad või Natura alad, selle alt rippmenüüst vali ala, mille kohta infot soovid. Ei kuvata I ja II kaitsekategooria liigi isendite leiukohti.

1.1 Uuritus

1.1.1 Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Tabel 2. Läbiviidud inventuurid ja uuringud

Inventuuri/ uuringu nimi	Tüüp	Inventeeritav/ uuritav väärtus	Aasta	Inventuuri/ uuringu läbiviija	Märkused
Tillniidu looduskaitseala looduskaitsete väärtuste ekspertiis	Ekspertiis	Muu	2015	Renno Nellis	Loodusala lõunapoolse lahustüki loodusväärtuste ekspertiis
Natura metsaelupaikade inventuur	Inventuur	Metsaelupaigatüübid	2015	Renno Nellis	Loodusala lõunapoolse lahustüki elupaikade inventuur
Tillniidu loodusala elupaikade inventuur	Inventuur	Metsaelupaigatüübid	2017	Metsaruum OÜ	Loodusala ülejäänud lahustükkide elupaikade inventuur
Tillniidu looduskaitseala loodusliku veerežiimi taastamise hinnang	Uuring	Veerežiim	2024	Tallinna Ülikool	Loodusliku veerežiimi taastamise hinnang looduslike koosluste ja liikide elupaikade seisundi parandamiseks

1.1.2 Riiklik seire

Loodusala kaitseväärtustega seotud spetsiifilisi seireid alal läbi ei viida.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Tillniidu loodusala kaitstakse loodusdirektiivi metsaelupaigatüüpe vanu loodusmetsi (9010*) ning soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*). Tillniidu LKA siseriiklikuks kaitse-eesmärgiks on must-toonekure ja väike-konnakotka ning nende elupaikade kaitse. Tillniidu LKA-l kaitstakse siseriiklikult ka metsavajakute alasid. Kaitsealale jääb ligikaudu 106 ha metsavajakute alasid, millest u 13 ha moodustavad laanemetsad, 73 ha salumetsad ja 20 ha soovikumetsad.

2.1 Elupaigatüübid

Tabel 3. Elupaigatüüpide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus KE – kaitse-eeskirjas nimetatud liik (jah/ei) LoD – loodusdirektiivi lisa number LoA – loodusala kaitse- eesmärgiks nimetatud (jah/ei)	Kava koostamisel olemasolevad andmed			Kaitse-eesmärk		Esinduslikkus ²	Üldine LK väärtus ³	Panus (%) ⁴	Märkused
	P (ha)	LK seisund ⁵	Andmekvaliteet	Sõnaline kirjeldus ⁶	P (ha)				
9010* Vanad loodusmetsad	59	A	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit 	87,9	B	A	0,14	Pindala 2015. ja 2017. a inventuuride põhjal. Korrigeerida elupaiga pindala SDF-is (37 ha → 95 ha).
KE – jah, LoD – I,	28,9	B			7,7				
LoA – jah	7,7	C							

² Elupaigatüübi esinduslikkus (keskmistatud): A – väga hea, B – hea, C – arvestatav, p – potentsiaalne, X – teadmata. Andmed EELIS-st 06.04.2026 seisuga. Täpsemalt: [metsaelupaigatüüpide inventeerimise juhend](#), [niiduelupaigatüüpide inventeerimise juhend](#), [järve-elupaigatüüpide inventeerimise juhend](#), [soo-elupaigatüüpide inventeerimise juhend](#)

³ Üldine looduskaitseline väärtus (keskmistatud): A – väga kõrge, B – kõrge, C – keskmine, X – teadmata. Andmed EELIS-st 06.04.2026 seisuga.

⁴ Panus üldpindlasse on 2019. a loodusdirektiivi [aruande](#) andmete põhjal. Numbrid näitavad, milline on selle loodusala elupaigatüüpide osakaal kogu Eesti elupaigatüüpide pindalast.

⁵ Looduskaitseline seisund (Conservation): A – väga hästi säilinud, B – hästi säilinud, C – keskmiselt säilinud või osaliselt rikutud, X – säilimise aste teadmata. Andmed EELIS-st 06.04.2026 seisuga.

⁶ Kaitse-eesmärke seatakse LK seisundist lähtuvalt.

9080* Soostuvad ja soo-lehtmetsad	10,6	A	Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang	<ul style="list-style-type: none"> Säilitada elupaigatüübi pindala ja hea seisund Parandada elupaigatüübi seisundit 	62,9	B	B	0,2 / 0,17	Pindala 2015. ja 2017. a inventuuride põhjal. Korrigeerida elupaiga pindala SDF-is (33 ha → 69 ha).
KE – jah, LoD – I,	52,3	B							
LoA - jah	6,3	C			6,3				

SDF-is on loodusala eesmärkide hulgas ka elupaigatüübid jõed ja ojad (3260), liigirikkad madalsood (7230), vanad laialehised metsad (9020*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). KKK-s neid elupaigatüüpe ei käsitleta ja on tehtud ettepanek need loodusala eesmärkide hulgast eemaldada. Elupaigatüübid 7230, 9020* ja 9050 on varasemalt kameraalse hinnangu alusel alale ekslikult määratud. 2015. ja 2017. aasta inventuuride põhjal on algselt kaardistatud metsaelupaigatüüpide asemele määratud elupaigatüübid vanad looduspõhised metsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Nende inventuuridega selgitati välja, et liigirikkaid madalsoid alal ei leidu. Elupaigatüüpe 3260 ja 91D0* ei ole alal kunagi esinenud, alal ei ole nendele elupaigatüüpidele vastavaid veekogusid ja metsakooslusi.

2.2 Liigid

Tabel 4. Liikide kaitse-eesmärgid

Kaitseväärtus ja ladinakeelne nimetus	Kava koostamisel olemasolevad andmed			Kaitse eesmärk	Panus (%) ⁷	Märkused
	Populatsiooni suurus (min-max, täpne suurus/elupaiga pindala)	Ühik ⁸	Andmekvaliteet			
Siseriiklikud eesmärgid						
<i>Väike-konnakotkas (Aquila pomarina)</i> LKS – I, KE – jah, LiD – I, LiA – ei	1	paar	<ul style="list-style-type: none"> Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang 	Vältida halvenemist	0,16	Viimane kinnitatud vaatlus toimus 2023, pesa oli asustatud.
<i>Must-toonekurg (Ciconia nigra)</i> LKS – I, KE – jah, LiD – I, LiA – ei	90,6	ha	<ul style="list-style-type: none"> Täielik uuring või statistiliselt usaldusväärne hinnang 	Säilitada liigi elupaiga ulatus ja hea kvaliteet ning populatsiooni suurus	-	Idapoolse pesa viimane kinnitatud vaatlus toimus 2021, pesa oli varisenud. Lõunapoolne pesa oli üle aastate asustatud, kuid registreeritud edutu pesitsus või mittepesitsus (2023). 2024 oli pesa asustamata. Mõlemad elupaigad on alal leiduva vana metsa

⁷ Numbrid näitavad, milline on selle loodusala liikide osakaal liigi kaitse tegevuskavade soodsast seisundist või liikide osakaal 2019. aasta loodusdirektiivi aruande liikide üldarvukusest. Kui veerus pole väärtust märgitud, siis puudub liigi tegevuskava või liigi tegevuskavas pole seatud arvulisi (pindala või isendid) eesmärgid või puudub liigil arvuline hinnang loodusdirektiivi aruandluses.

⁸ Kasutatavad ühikud: isendite arv (rändajad (r), talvitujad (t), isased – metsis (kukke)), paaride arv (p), taimede arv (õitsvad varred, võrsed), puhmikute arv (taimed), elupaiga/kasvukoha suurus (ha), asustatud puud/kivid (samblad, samblikud, lendorav), asustustihedus (ha², linnuatlases), atlase ruutude arv (liigi esinemine), leiukohtade arv.

								osakaalu tõttu liigile pesitsemiseks sobivad ja võimaldavad liigil elupaiku jätkuvalt asustada.
--	--	--	--	--	--	--	--	---

3. MÕJUTEGURID, MEETMED JA TEGEVUSED

Tabel 5. Mõjutegurid, meetmed ja tegevused

Väärtus	Mõjutegur	Kood	Olulisus ⁹	Paiknemine ¹⁰	Meede	Kood	Tegevuse tüüp	Märkused
Metsad (9010*, 9080*)	Metsakuivendus	PB24	Tähtis	Sees	Reguleerida metsamajanduslikku kuivendamist ja veevõtu (sh kuivendatud või hüdroloogiliselt muudetud elupaikade taastamine)	MB14	Koosluse taastamistöö	2024. a viidi läbi veerežiimi taastamise hinnang. Veerežiimi taastamisega parandatakse eelkõige 9080* seisundit.

4. KAVANDATUD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Kavandatud kaitsekorralduslikke tegevuste tabelisse on koondatud tööd, mis on vajalikud kaitse-eesmärkide saavutamiseks. Tegevused on planeeritud 12 aasta peale.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on kaitseväärtuste säilimisele ja toimiva surveteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus (taastamine, taasloomine); kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus (inventeerimine);
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele ja ohutegurite kõrvaldamisele;

⁹ Olulisuse liigitus: tähtis, keskmise tähtsusega, vähetähtis.

¹⁰ Paiknemine määrata: kas mõju on loodusala sisene, väline, mõlemad.

3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele (infotahvlid, külastustaristu).

Tabel 6. Kavandatud kaitsekorralduslikud tegevused

Nr	Tegevuse nimetus	Maht	Ühik	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	Ajagraafik
Hooldus, taastamine ja ohjamine							
1	Metsakoosluste veerežiimi taastamine	170 ¹¹	ha	Koosluse taastamistöö	RMK	I	2032
Taristu, tehnika ja loomad							
2	Kaitseala tähistamine	4	Keskmist tähist	Kaitsealuse objekti tähistamine	RMK	III	2027
3	Tähiste hooldamine	4	Keskmist tähist	Tähiste hooldamine	RMK	III	Igal aastal (pärast rajamist)
Kavad, eeskirjad							
4	Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine	-	-	Tegevuskava	KeA	I	1 kord kaheteistkümne aasta jooksul
5	Kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamine	-	-	Tegevuskava	KeA	I	1 kord kaheteistkümne aasta jooksul

4.1 Metsakoosluste veerežiimi taastamine

Tegevus on planeeritud vastavalt Tallinna Ülikooli 2024. a koostatud loodusliku veerežiimi taastamise hinnangule (lisa 1). Selle alusel on võimalik parandada eelkõige looduslal paiknevate soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) seisundit, kuid taastamine omab positiivset mõju ka elupaigatüübile vanad loodusemetsad (9010*). Hinnangus välja pakutud veerežiimi taastamisalad on planeeritud riigimaale. Taastamise hinnang on sisendiks edasistele taastamise projekteerimistöödele.

¹¹ Mahuks on Tallinna Ülikooli alusuuringus „Tillniidu looduskaitseala loodusliku veerežiimi taastamise hinnang” toodud taastamisalad. Uuringus on taastamisalad prioritseeritud, KKK-s esitatakse alade kogupindala.

5. TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine keskendub kaitsekorralduslike tegevuste täitmise analüüsile, mida teostatakse 12-aastase intervalliga. Vajadusel, kui toimub kava uuendamine või muutmine enne regulaarset ülevaatamist, mille käigus uuendatakse tegevuste tabelit, tuleb läbi viia ka eelmise kaitsekorraldusperioodi planeeritud tegevuste hindamine.

Kaitse tulemuslikkuse hindamine toimub vastavalt Euroopa Liidu rahastuse toel valminud Eesti jaoks kohandatud loodusobjektide kaitse tulemuslikkuse hindamise metoodikale ja selle eesmärk on hinnata laiemalt, kas looduskaitse meetmed tagavad alapõhiste kaitse-eesmärkide täitmise ja kaitseväärtuste seisundi paranemise¹². Vastav hindamine tehakse eraldiseivalt ja esitatakse kaitsekorralduskavas lisana. Käesoleva kava koostamise käigus ei ole läbi viidud kaitse tulemuslikkuse hindamist.

Tabel 7. Eelmisel kaitsekorraldusperioodil planeeritud tegevuste elluviimise hindamine

Tegevuse nimetus	Täitmise ulatus	Märkused
Inventuurid, seired, uuringud		
Loodusliku veerežiimi taastamise ekspertiisi koostamine	Tehtud	2024
Kavad, eeskirjad		
Loodusala kaitse-eesmärkide muutmine	Töös	
Kaitsekorralduskava andmete üle vaatamine ja vajadusel uuendamine	Tehtud	2026 kinnitatakse uus KKK
Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamine	Tehtud	2026 kinnitatakse uus KKK

¹² Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis. Kättesaadav: [Bioloogilise mitmekesisuse kaitsemeetmete tulemuslikkuse hindamise raamistik Eestis | Keskkonnaamet](#)

6. KÜLASTUSKORRALDUS

Tillniidu loodusala külastavad peamiselt juhuslikud puhkajad ja loodushuvilised. Loodusale külastustaristut ei planeerita. Loodusala tähiste asukohad on joonisel 1. Kuna kaitstava loodusobjekti nimi 2021. aastal muutus, siis tuleb olemasolevad tähised likvideerida ja asendada „Tillniidu looduskaitseala” nimeliste tähistega. Hetkel on kolmel tähisel tekst „Tillniidu hoiuala”. Neljandal, kõige lõunapoolsel tähisel, on vana tekst üle kleebitud „Tillniidu looduskaitseala” nimelise tekstiga, kuid vana tekst on osaliselt nähtav.

Joonis 1. 07.04.2026 väljavõtte asutusesisestest MaRu Geoportaali külastustaristut kaardirakendusest. Punasega on märgitud likvideeritavad ja asendamist vajavad tähised.

KASUTATUD ANDMEALLIKAD

Eesti looduse infosüsteem (EELIS).

Tallinna Ülikool, Ökoloogia keskus. (2024). Tillniidu looduskaitseala loodusliku veerežiimi taastamise hinnang.

Vabariigi Valitsuse 05. augusti 2004. a korraldus nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri”.

Vabariigi Valitsuse 16. aprilli 2021. a määrus nr 36 „Tillniidu looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri”.

LISAD

Lisa 1. Tillniidu looduskaitseala loodusliku veerežiimi taastamise hinnang. Tallinna
Ülikool, Ökoloogia keskus, 2024.